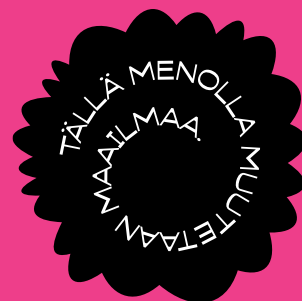

SAVONIA

OPINNÄYTETYÖ - AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
MUSIIKKI JA TANSSI

AINA VOI ALOITTA

Klassisen kitaran alkeisoppimateriaalia aikuisoppilaille

TEKIJÄ   Touko Saranpää

Koulutusala Kulttuuriala			
Tutkinto-ohjelma Musiikkipedagogin tutkinto-ohjelma			
Työn tekijä Touko Saranpää			
Työn nimi Aina voi aloittaa – Klassisen kitaran alkeisoppimateriaalia aikuisoppilaille			
Päiväys	14.05.2025	sivumäärä/liitteet	17/2
Yhteistyötaho Savonia-ammattikorkeakoulu			
Lapsille suunnattuja alkeisoppimateriaaleja klassisen kitaransoiton opetukseen on saatavilla runsaasti. Suoraan aikuisille tarkoitettuja alkeisoppikirjoja ei juurikaan ole. Lapsille suunnatut oppikirjat sisältävät usein lastenlaulupohjaisia kappaleita ja visuaalisesti kirjat on kohdistettu lapsille. Tämän laadullisen kehittämistyön tavoitteena oli tutkia klassisen kitaransoiton alkeisoppimateriaaleja ja luoda ohjelmistolista aikuisten alkeisoppilaiden opettamiseen. Työn tavoitteena oli myös selvittää, minkälaisia klassisen kitaransoiton teknisiä taitoja kappaleissa olisi hyvä olla. Opinnäytetyö antoi tekijälle myös syvempää ymmärrystä aikuisten alkeisopetuksen erityispiirteistä. Opinnäytetyötä varten tutkittiin useita kitaransoiton alkeisoppikirjoja, sekä pohdittiin minkälaiset asiat vaikuttavat aikuisen alkeisoppilaan motivaatioon. Työn aikana tutustuttiin aikuisoppilaita käsittelevään kirjallisuuteen. Työn tarkoituksena oli myös jäsentää, minkälaiset klassisen kitaransoiton tekniset asiat ovat tärkeimpiä aloittelijoille ja löytää kappaleita, joilla harjoitella näitä tekniikoita. Kun oppikirjoja tutkittiin, pohdittiin sopivatko nämä kappaleet aikuisille alkeisoppilaille. Oppikirjojen tutkimiseen ja kappalevalintojen avuksi pohdittiin pääkohtia työlle sopiville kappaleille. Pääkohtia oli esimerkiksi jokin soittotekninen asia, jota kappaleella harjoitellaan tai, että kappale ei ole lastenlaulu. Opinnäytetyön tuloksena on lista 26:sta kappaleesta, jotka ovat valikoituneet erilaisten pääkohtien mukaan. Työssä esitellään kuvien avulla klassisen kitaran soittoasentoja ja soittotekniikoita. Työssä todettiin, että lapsille suunnatuista oppikirjoista löytyy aikuisille sopivia kappaleita, mutta niitä saattaa täytyä etsiä useammasta eri oppikirjasta. Opinnäytetyö antoi tekijälle lisätietoa klassisen kitaransoiton opettamiseen liittyvistä alkeismateriaaleista, sekä auttoi tekijän ammatillista kasvua.			
Avainsanat aikuinen, aikuisoppilas, alkeisoppimateriaali, klassinen kitara, oppimateriaali,			

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO.....	4
2	AIKUISOPPILAAT JA KLASSINEN KITARA.....	5
2.1	Motivaatio ja harrastaminen	5
2.2	Fyysiset ominaisuudet.....	6
2.3	Klassisen kitaran soittoasento.....	6
2.3.1	Oikean käden tekniikat.....	7
2.3.2	Vasen käsi	8
3	KAPPALEIDEN VALINTAPERUSTEET	12
4	OHJELMISTO JA TULOKSIEN ESITTELY.....	14
4.1	Havainnot ja kappaleista	14
4.2	Luotettavuus ja eettisyys	15
5	POHDINTA.....	16
	LÄHTEET	17
	LIITE 1: AIKUISOPPIMATERIAALI OHJELMISTO (SULUISSA HUOMIOITANI KAPPALEEN HARJOITUSKOHTEESTA TAI TEKNIIKASTA, JOTA KAPPALE KEHITTÄÄ).....	19

1 JOHDANTO

Kitara on yksi suosituimmista ja tunnetuimmista instrumenteista. Monet lapset ja nuoret valitsevat usein ensimmäiseksi soittimekseen kitaran. Soittimen suosion on mahdollistanut myös se, että aloittelijoille tarkoitetut kitarat ovat verrattain edullisia. (kgumusic 2024.) Klassisen kitaransoiton alkeisoppikirjoja ja materiaaleja löytyy paljon esimerkiksi kirjastoista. Monet oppikirjat ovat kuitenkin lapsille suunnattuja. Nämä kirjat ovat usein esimerkiksi kuvitettu tarinallisesti ja kappaleet ovat lastenlaulupohjaisia.

Sain idean opinnäytetyöhön opettaessani ensimmäistä aikuisoppilasta. Huomasin, että sopivaa soitto materiaalia oli työlästä etsiä eri kirjoista. Pohdin, että jos olisi useampi aikuisoppilas, niin työmäärä voisi kasvaa turhan isoksi. Siksi olisi kätevää, jos aikuisille alkeisoppilaille olisi valmiina jokin oma ohjelmisto. Haluan etsiä kappaleita, jotka sopivat myös oppilaille, joilla ei ole aikaisempaa musiikki-taustaa. Tätä materiaalia voin käyttää opetustyössäni, ja muutkin opettajat voivat siitä hyötyä.

Tämän laadullisen kehittämistyön tarkoitus on auttaa kitaransoiton opettajaa työelämässä helpottamalla soittomateriaalin etsimistä. Työarjen keskellä voi olla kiireistä ja kaikki mikä säästää aikaa, on tervetullutta. Opinnäytteen tuotos on lista kappaleista, jotka sopivat kitaransoiton aloittaneelle aikuiselle. Listasta voi helposti etsiä aikuisoppilaalle soveltuvia kappaleita. Työn tavoitteena on myös kehittää omaa osaamistani opettajana ja saada lisätietoa erityisesti aikuisoppilaiden opettamiseen liittyvistä lähestymistavoista. Tähän työhön rajaan pois internet-pohjaiset materiaalit, eli esimerkiksi YouTubeen tehdyt opetusvideot. Aikuisoppilaista keräsin tietoa eri hakukoneita käyttäen ja lukemalla tutkimuksia internetistä.

Tässä työssä keskityn aikuisoppilaisiin kitaransoiton ja instrumenttiopetuksen näkökulmasta. Opinnäytetyön tutkimuskysymykset: Mitä erityispiirteitä aikuisoppilaissa on kitaransoiton näkökulmasta? Minkälaisia haasteita ja vahvuuksia aikuisilla on kitaransoiton opettelussa? Minkälaiset kappaleet toimivat hyvänä tekniikkaharjoittelun pohjana aikuisoppilaalle?

Oman kokemuksen mukaan musiikkiharrastus aloitetaan jo lapsena/alakouluiässä. On siis ymmärrettävää, miksi suurin osa oppimateriaaleista on kuvitettu ja sävelletty juuri tälle kohderyhmälle. Lastenlaulut ovat omasta mielestäni todella käteviä kitaransoiton opetuksessa. Yksinkertaisilla melodi-oilla on helppo opettaa klassisen kitaransoiton perusasioita lapsille ja lastenlauluja on helppo laulaa lasten kanssa. Millä täyttää tämä aukko aikuisia opettaessa, kun lastenlaulut ja teemakuvitetut oppikirjat eivät motivoi? Opinnäytetyön tavoite on kerätä aikuisille alkeisoppilaalle sopivaa ohjelmistoa eri oppikirjoista.

2 AIKUISOPPILAAT JA KLASSINEN KITARA

Aikuisoppilaiden opettaminen on tärkeää, koska musiikista voi olla heille todella paljon hyötyä. Kuten Kankainen (2019) toteaa, että musiikin harrastus edistää elinikäistä oppimista ja se auttaa ihmisen työssäjaksamisessa ja opettaa soveltamis- ja oppimistaitoja. Elinikäisellä oppimisella tarkoitetaan ajatusta, että ihminen oppii jatkuvasti läpi elämän. Koulussa, sekä vapaa-ajalla. Tämän taustalla on se, että esimerkiksi työelämässä tiede ja teknologia kehittyvät jatkuvasti. Tämän vuoksi ihmisen pitää pysyä kehityksen mukana. (Kankainen 2019.)

Nykypäivän musiikkipedagogiikan yksi johtavista oppimiskäsityksistä on yksilökonstruktivismi. Käsitteksen mukaan opettaja on opetustilanteessa myös oppijana. Opettaja on myös vertaisoppija, eikä hänellä ole yksipuolista johtajan roolia. Opetuksen tavoitteena on luoda oppijalle itsenäisiä reflektio- ja oppimistaitoja. Konstruktivistisiin ajatuksiin pohjautuu myös oppijakeskeinen opettaminen, joka tarkoittaa opetusta, joka on oppijan yksilöllisten tavoitteiden ja tarpeiden näköistä. Aikuisella oppijalla on lasta selkeämpi käsitys omista tavoitteistaan. Hän on tietoisempi omista oppimistavoitteista ja -strategioista. Aikuinen osaa myös reflektoida ja pohtia omia oppimisen esteitä yleensä hyvin. Aikuisen opettamista on luontevaa toteuttaa konstruktivistisella ajatuksella, luomalla dialogista ja yksilöllisyyttä huomioivaa oppimisympäristöä. (Lazareva 2021.)

2.1 Motivaatio ja harrastaminen

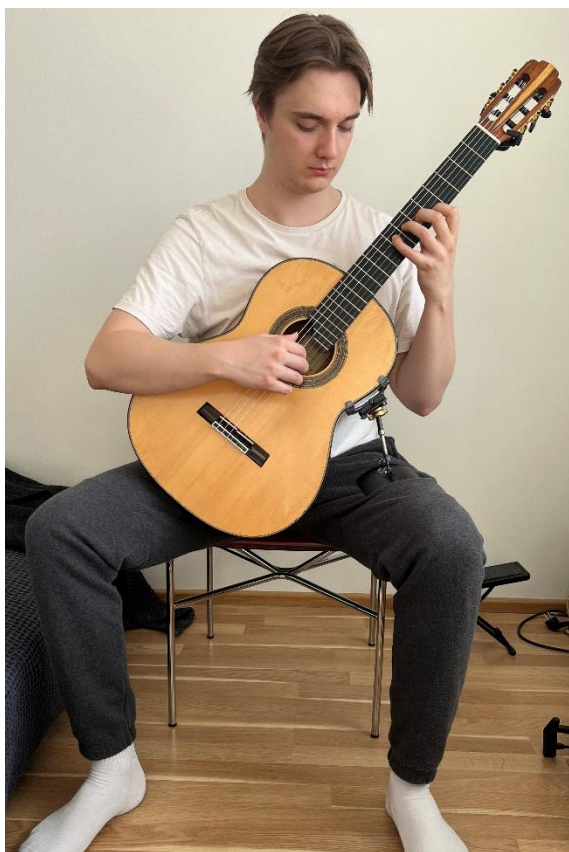
Aikuisoppilailta löytyy yleisesti sisäistä motivaatiota harrastuksiin. Motivaation voi nähdä siinä, mihin ihminen kohdistaa hänen resurssiaan ja mitä hän näkee tarpeellisena. Sisäinen motivaatio tarkoittaa motivaatiota, joka tulee ihmisen omasta tarpeesta ja/tai halusta toimia. Ei ulkoisista tekijöistä kuten esimerkiksi palkkioista tai opettajan miellyttämisestä. Aikuisia klassisen musiikin pariin voi motivoida monikin muu asia. Esimerkiksi klassinen musiikki itsessään. Halu musisoida, harjoitella instrumenttia, tarve kohentaa työtyytyväisyyttä, elämänlaatua tai itsetuntoa voivat olla syitä miksi aikuinen päätyy aloittamaan musiikkiharrastuksen. Jotkut voivat myös palata takaisin lapsuuden harrastukseen. Aikuiset ovat todennäköisesti itseohjautuvia, kun valitsevat omia harrastuksia. Myös harrastessa he ovat itseohjautuvia. Silloin he ovat itsenäisiä, suunnitelmallisia ja uteliaita. He ovat useasti myös tietoisempia itsestään oppijoina. (Kiiski 2018, 16–19.)

Harrastamisella tarkoitetaan vapaa-ajalla tehtyä toimintaa ja se on yleisesti omaehtoista. Aikuisilla harrastamisen halu ja harrastuksen valitseminen tulee useimmin heistä itsestään. Lapsilla taas uuden harrastuksen aloittamisen idea voi tulla esimerkiksi vanhemmilta. Jokainen voi aloittaa musiikkiharrastuksen esimerkiksi internetin avulla tai ohjatussa opetuksessa. Internetistä löytyy kursseja ja itseopiskelumateriaalia, jolloin harjoittelu on itsenäistä ja itseohjautuvaa. Suomessa esimerkiksi kansalaisopistot ja musiikkiopistot tarjoavat soittoharrastusvaihtoehtoja myös aikuisille. (Lazareva 2021, 11–12.) Opetushallituksen taiteenperusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteissa kirjoitetaan, että aikuisten musiikin opetuksessa tulee ottaa huomioon oppilaiden erot valmiuksissa ja mielenkiinnonkohteissa. Oma-aloitteisuus, kyky oppia ja oppilaan tarpeet korostuvat opetuksessa. Aikuisten oppimisessa vuorovaikutus, myönteinen kannustava palaute ja osallistuminen arviointiin ja suunnitteluun on tärkeää. (Opetushallitus 2017, 44) Kun olen itse opettanut aikuisia, olen huomannut, että asioiden selittäminen auki on tärkeää. He haluavat tietää esimerkiksi miksi teemme mitään harjoituksia ja mitä ne kehittävät.

2.2 Fyysiset ominaisuudet

Instrumentin soittoa harjoitellessa oppimisprosessin etenemiseksi vaaditaan motivaation lisäksi fyysisiä kykyjä. Eri instrumenteissa eri kyvyt korostuvat. Vanheneminen tuo ihmisen kehoon fysiologisia muutoksia, jotka voivat hidastaa tai haitata instrumentin soittoa. Pitää kuitenkin muistaa, että ihmiset eivät ikäänny samaa tahtia. (Salonen 2001.) Klassisen kitaran soittaminen vaatii kestävyyttä, kuuntelukykyä ja tarkkuutta. Kitaran soittaminen vaatii sorminäppäryyttä ja molempien käsien motorista koordinaatiokykyä. Esimerkiksi vasemmassa kädessä, jos sormet eivät paina kieltä oikeasta kohtaa, niin ääni ei syty ollenkaan. Tai jos vasemman käden sormi osuu vieressä olevaan kieleen, se ei soi. Aikuisia opettaessa pitää ottaa huomioon, että heillä voi olla joitain kitaransoittoa haittaavia rajoitteita. On myös hyvä tiedostaa, että aikuisten hienomotoriset taidot ovat kehittyneempiä verrattuna lapseen (Innostun liikkumaan 2025).

2.3 Klassisen kitaran soittoasento

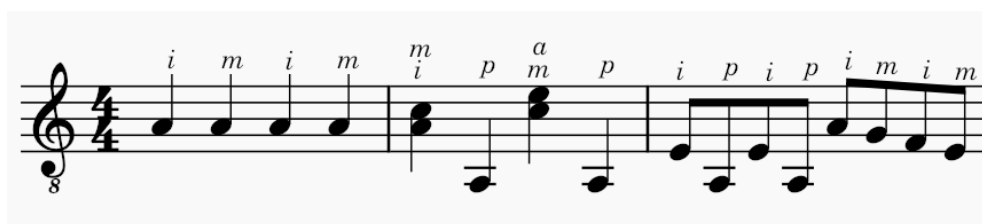
Kuva 1. Klassisen kitaran soittoasento

Tulevissa luvuissa puhun oikeasta- ja vasemmasta kädestä oikeakätisen näkökulmasta. Kitaraa voi soittaa vasenkätisenä myös toisinpäin, silloin yksinkertaisesti käsien työjako on toisinpäin ja kitara nojaa oikeaan jalkaan.

Tärkeimmät klassisen kitaran elementit perustuvat kolmesta asiasta: Istuma-asento, oikea- ja vasenkäsi. Klassista kitaraa soitetaan useimmiten istualtaan, joten ryhdikäs ja ergonominen asento on tärkeää. (Powis 2024.) Penkki kannattaa olla säädettävä, jotta sen voi asentaa niin, että polvet ovat vähän yli 90° kulmassa. Soittaessa pitää istua penkin reunalla, jotta kitara ei osu penkin reunaan. Istuma-asennossa tärkeintä on, että se ei rajoita kitaran soittoa millään tavalla.

Vasemman käden tehtävät alussa voivat olla esimerkiksi vain yhden kielen painaminen tai yksinkertaisten sointuotteiden tekeminen. Kitaransoitossa vasemman käden tehtävä vaikeutuu taitotason noustessa nopeasti. Tämän takia perusasioiden kuten ergonomian ja ranteen asentojen harjoittelu on olennaista. Joissain kappaleissa vasemman käden sormitukset (eli millä sormilla painetaan mikäkin ääni) voivat olla epäloogisia, mutta niillä on tarkoitus opettaa yleisiä vasemman käden liikeratoja.

Oikean käden tehtävä on taas näppäillä, rämpyttää, saada aikaan eri sointivärejä ja rytmejä. On tärkeää, että soittaessa oikean käden asento on luonteva ja rento. Kitaransoiton aloittaessa molemmissa käsissä voi havaita turhaa jännitystä. Hyvän äänen ja monimutkaisten kohtien soittoon oikealta kädeltä vaaditaan varmuutta, tarkkuutta ja rentoutta. Oikean käden sormia merkataan nuottiin PIMA (peukalosta nimettömään) kirjaimilla. Ensimmäisessä nuottiesimerkistä näkee miltä oikean käden sormitusmerkinnät näyttävät nuotissa. Säveltäjä, opettaja tai soittaja voi määrittää oikean käden sormituksia.

Nuottiesimerkki 1. PIMA-sormitusmerkinnät nuotissa. Touko Saranpää (2025)

Klassisen kitaransoitossa kitaraa ei pidetä sylissä vaakatasossa, vaan kitara on nostettu noin 45° asteen kulmaan (kuva 1). Kitaran nostettu kulma auttaa vasemman käden otteissa ja oikean käden asennossa. Kitara saadaan tähän asentoon joko jalkakorokkeella, joka laitetaan vasemman jalan alle, tai lisäosalla, joka tulee kitaraan kiinni (kuva1). Lisäosissa on se hyöty, että soittajan jalka ei nouse. Näin ollen istuma-asento on ergonomisempi soittotilanteessa. Minun lisäosani kiinnittyy kitaraan puristimilla, mutta joissain lisäosissa on esimerkiksi imukupit. Lisäosia on monenlaisia ja niiden tarkoitus on tukea soittoasentoa ja kitaran asettumista syliin oikeaan asentoon. Monet kitaristit käyttävät erilaisia liinoja reiden ja kitaran välissä, jotka estävät kitaraa liukumasta housuja pitkin.

2.3.1 Oikean käden tekniikat

Apoyando ja tirando (Eng. Rest stroke & free stroke) ovat oikean käden näppäystekniikoita, joista tirando on yleisempi, koska sitä voi käyttää missä vaan tilanteessa. Molemmilla tekniikoilla on oma tarkoitus ja paikka modernissa klassisen kitaran soitossa. Apoyandoa käyttäessä sormi jää näpättyä kieltä alemmalle kielelle näppäyksen jälkeen. Tämä tekniikka antaa paljon kontrollia ja sillä saa helpommin oikean käden painon näppäykseen. Apoyando pakottaa myös ranteen korkeammalle kuin rystyset ja rystyset yleensä ovat bassokielten yläpuolella. Tätä tekniikkaa on hyvä käyttää esimerkiksi melodian soittoon. Lepäävät sormet sammuttavat kieliä, niin melodialle tulee enemmän tilaa. Aloittelevat oppilaat saavat myös minun kokemukseni mukaan tällä tekniikalla enemmän ääntä kitarasta.

Kuva 2. Oikea käsi

Tirando näppäystekniikka on klassisen kitaransoiton perustekniikka. Näppäystekniikassa sormet liikkuvat kohti kämmentä näppäyksen jälkeen. Sormet eivät jää alemmalle kielelle näppäyksen jälkeen niin kuin apoyandossa. Tirandossa ei ole samanlaista kontrollia kuin apoyandossa, kun sormet eivät ole automaattisesti tukena kielillä. Tähän apuun voi tulla oikean käden peukalo, joka lepää alemmilla kielillä. Peukalon tuomaa tukea voi verrata esimerkiksi siihen, kun yhdellä jalalla seisossa ottaa kädellä tukea pöydästä. Täyteläisen äänen tuottaminen tirandolla vaatii harjoittelua, koska kieltä on hankalampi saada tällä tekniikalla värisemään pystysuunnassa kitaran kantta kohden. Tekniikka on silti välttämätön. Tirando sopii paikkoihin, jossa useamman kielen täytyy soida samaan aikaan ja tällä tekniikalla voi soittaa kaiken tyylistä musiikkia. (Pezcek 2020.)

Arpeggiolla tarkoitetaan kolmen tai useamman sävelen sekvenssiä. Siinä soitetaan soinnun sävelet yksitellen vuoroperään. Sanotaan, että sointu ”rikotaan” arpeggion säveliksi (eng. broken chord). Arpeggioiden harjoittelu on tärkeää, koska se kehittää vasemman ja oikean käden synkronointia ja oikean käden kestävyyttä, tasaisuutta ja nopeutta. Arpeggioita soitetaan tirando näppäilytekniikalla ja siinä voidaan käyttää oikeasta kädestä kaikkia sormia eri järjestyksissä. (Käppel 2016, 46–48.)

2.3.2 Vasen käsi

Kaikkien ihmisten kädet ovat erilaisia. On hankalaa antaa kaikille sopivaa vasemman käden ohjeistusta erikokoisten kämmenien ja eripituisten käsien takia. Esittelen vasempaan käteen liittyviä perustermejä ja tekniikoita. Koko vasemman käden asento liikkuu ja vaihtelee, kun vasen käsi liikkuu ote-lautaa ylös ja alas, ensimmäiseltä kieleltä kuudennelle. (Käppel 2016, 23.)

Kitaraa soittaessa vasemman käden tehtävä on painaa alas kitaran kieliä. Nuotinnuksessa sormia merkataan numeroilla 1–4 (etusormesta pikkusormeen). Vasen käsi voi olla eri asemassa kitaran

otelaudalla. Asemalla tarkoitetaan missä kohdassa otelautaa vasenkäsi on. Esimerkiksi ensimmäisessä asemassa vasemman käden etusormi on ensimmäisen nauhavälin kohdassa. Seitsemännellä asemalla vasemman käden etusormi olisi seitsemännessä nauhavälissä ja niin edespäin. Kitaransoiton aloittaessa keskitytään vapaiden kielten – ja ensimmäisestä asemasta soittamiseen. Soittoasemat merkataan nuotteihin roomalaisilla numeroilla nuottien yläpuolelle.

Kuva 3. Vasen käsi

Vasemman käden peukalon on tarkoitus olla otelaudan takana painettuna otelaudan taakse noin etu- ja keskisormen välissä (kuva 3) (Käppel 2016, 23). Vasemman käden asennon huomioiminen on tärkeää klassisessa kitaransoitossa. Vasemman käden sormien täytyy olla kaareissa, jotta ne eivät sammuta viereisiä kieliä. Peukalon paikka ja ranteen asento mahdollistavat kaarevat sormet. Ranteen tulisi olla noin 90 asteen kulmassa otelaudan kanssa yleisesti. Jotkut otteet vaativat vasemman käden ranteen kääntämistä, kyynärpäähän tai koko yläkropan liikuttamista.

Kuva 4. Vasemman käden peukalo.

Vasemmalla kädellä soitetaan legatoja (eng. Ascending & Descending slur). Legatoilla tarkoitetaan ääniä, jotka tehdään joko painamalla nauha alas sormella niin, että kieli syttyy (Ascending slur), tai näppäämällä kieli vasemman käden sormella (Descending slur). Nämä tekniikat ovat käytettyjä esimerkiksi nopeammassa soitossa tai tekniikan tuoman efektin takia. Yleisenä musiikkiterminä legato tarkoittaa soittotyylä, jossa nuottien välissä ei ole pysähdystä. Sävelet soitetaan peräkkäin viiveettä. (Käppel 2016, 31–32.)

Barré on vasemman käden tekniikka, joka tehdään etusormella tai pikkusormella. Pikkusormen barré on paljon harvinaisempi. Tekniikassa etusormella painetaan useampi kieli alas samaan aikaan (kuva 5). Etusormella voi painaa joko kaikki kielet, tai esimerkiksi vain kolme alinta. Riippuen kappaaleen ja soinnun vaatimuksista. Kuudennessa kuvassa on esimerkki barré-sointuotteesta. Siinä etusormi painaa kielet 6,2 ja 1 alas. Barré-tekniikka vaatii lihasvoimaa ja kestävyyttä, sekä kykyä siirtää vasemman käden paino auttamaan kielten painamisessa. (Käppel 2016, 32.)

Kuva 5. Barré etusormella

Kuva 6. Barré sointuote

Vasemman käden sormien itsenäisyys tarkoittaa sitä, että kykenee liikuttamaan jokaista käden sormea yksitellen, piittaamatta muista sormista. Tätä voi harjoitella esimerkiksi laittamalla vasemman käden pöydälle ja nostamalla jokaista sormea ylöspäin yksitellen pyrkimällä siihen, etteivät muut sormet nouse myös. Kitaralla tätä voi harjoitella samalla tavalla. Esimerkiksi laittamalla kaikki vasemman käden sormet ensimmäiselle kielelle väleille 1–4, mutta ei painamalla kieltä alas. Sitten painamalla kieltä alas sormi kerrallaan niin, että vain yksi sormi liikkuu kerrallaan. Tämän tyyllisiä harjoituksia on paljon ja niitä pystyy kehittämään itsekkin.

Sointuotteet kitaralla tarkoittavat, kun painetaan yksi tai useampi kieli alas ja soitetaan kaksi tai useammin kolme tai useampi ääntä samaan aikaan (kuva 7). Vapaiden kielten, eli ei alas painettu kielten näppäys mahdollistaa sen, että sointuja voi soittaa painamalla esimerkiksi vain yhden kielen alas. Sointuotteesta toiseen vaihtaminen on hankalaa, ainakin, jos on juuri aloittanut kitaran soiton.

Kuva 7. Esimerkki sointuotteesta

3 KAPPALEIDEN VALINTAPERUSTEET

Kappaleita valitessa oli tärkeää pohtia ja tiedostaa, mille kohderyhmälle etsin kappaleita. Tämän lisäksi oli tärkeää selvittää, mitä soittoteknisiä taitoja kyseisillä kappaleilla harjoitellaan. Päädyin seuraaviin pääkohtiin ohjelmistolistaa etsiessäni: kappaleen melodian pitää olla mielenkiintoinen, kappale ei saa olla lastenlaulu ja kappaleessa harjoitellaan jotakin soittoteknistä asiaa. Mielenkiintoisella melodialla tarkoitan kappaletta, jossa melodia on laulettava, mieleen jäävä ja antaa sellaisen tunteen, että haluaa harjoitella kappaleen hienon melodian takia. Rajasin lastenlaulut pois, koska ne eivät palvele opinnäytetyön ideaa.

Seuraavassa taulukossa on jaettu oikean- ja vasemman käden soittotekniikoita:

Oikea käsi	Vasen käsi
Arpeggio	Käden kaari
P & i -vuoronäppäys	Sormien itsenäisyys
I & m -vuoronäppäys	Sointuotteet
Peukalo melodia	Barré
Apyando vuoronäppäily (myös tirandolla)	

I & m -näppäys tarkoittaa, kun etu- ja keskisormella näpätään kahta kieltä samaan aikaan. P & i -vuoronäppäily taas on tekniikka, jossa vuorotellen näpätään peukalolla ja etusormella. Esimerkiksi niin, että peukalolla on melodia ja etusormella säestävä ääni.

Melodialla tarkoitan kappaleen laulettavaa osaa. Melodia on yksiääninen peräkkäisistä nuoteista muodostuva linja. Sen mielenkiintoisuus on mielipidekysymys, kaikkien mielestä valitsemani kappaleet eivät välttämättä ole hyviä tai mielenkiintoisia. Kappaleet valikoituivat minun mielipiteeni mukaan. Aikuisoppilaat eivät ole homogeeninen ryhmä. Tiedostan, että jokainen ei varmasti tykkää kaikista valitsemistani kappaleista. Sen takia listan on hyvä olla kattava. Listassa lukee ”kappale ei saa olla lastenlaulu”, koska yleisesti aikuisia ei motivoi leikillisuus ja lapsellisuus jokaisessa kappaleessa. Tässäkin tietysti voi olla poikkeuksia. Aikuisen ajatusmaailma ja musiikilliset preferenssit todennäköisesti ovat erilaisia kuin lapsella.

Lähdin etsimään tietynlaista ohjelmistoa, koska aikuisoppilaan tarpeet eroavat esimerkiksi lapsioppi- laan tarpeista. Teoriaosassa kerroin aikuisoppilaiden piirteistä esimerkiksi heidän motivaatiostansa ja fysiologisista asioista, sekä avasin klassisen kitaran tekniikkaan ja soittoon liittyviä perusasioita. Nämä edellä mainitut tekijät olivat kappaleiden valintaperusteena.

Valitsin kirjastosta klassisen kitaran alkeisoppikirjoja. Omistan itse myös muutaman kirjan, jotka valitsin tähän työhön. Kirjoja, joista valikoitui kappaleita, oli yhteensä kuusi. Soitin kirjojen kappaleet läpi ja valitsin niistä tähän työhön sopivat kappaleet. Kun soitin kirjojen kappaleita, pohdin, olisiko tämä sopiva aikuiselle kitaransoiton alkeisoppilalle. Mietin kappaleen mielenkiintoisuutta: herättääkö tämä kyseinen kappale semmoisen tunteen, että ”tämän kappaleen minä haluan opetella”. Samalla pohdin, että mitä kitaran soittoteknistä asiaa tämä kappale kehittää.

En miettinyt ohjelmistoa kerätessä, että sopivatko nämä kappaleet esimerkiksi ikäihmisille. Ikääntyneet ovat oma ryhmänsä. Jos miettisi heille sopivaa ohjelmistoa, täytyisi ottaa huomioon esimerkiksi

motoriikan, kuulon ja näön heikentyminen. Rajasin kappaleet vain työikäisille aikuisille, jotta työ ei paisu liian suureksi.

Kappaleita etsiessä soitin eri alkeisoppikirjoja läpi. Kirjojen kappaleita soittaessa havainnoin, että sopisivatko kappaleet aikuisoppilaalle. Yhdistelin omia havaintoja kappaleen teknisistä harjoitteista ja mielekkyydestä. Anttila (2014) kirjoittaa, että osallistuva havainnointi tarkoittaa sitä, kun tutkija on fyysisesti läsnä tutkimuskohteessaan. Tutkijan kysymysten lähtökohtana on ”mikä on tärkeää ja olennaista tässä tilanteessa?” Tutkija käyttää monia eri keinoja aineiston kokoamisessa. Esimerkiksi osallistuu toimintaan ja kokoaa dokumentteja.

Kuudesta klassisen kitaran oppikirjasta valitsin yhteensä 26 kappaletta, joilla voi harjoitella kaikkia olennaisia klassisen kitaran soittoteknisiä taitoja. Oikeassa opetustilanteessa kappaleita tulisi valitua myös listan ulkopuolelta, jos esimerkiksi oppilaalla olisi omia kappale toiveita. Huomasin kirjoja käydessä läpi, että todella selkeästi lapsille suunnatuista kirjoista löytyi tähän työhön yllättävän paljon sopivia kappaleita.

4 OHJELMISTO JA TULOKSIEN ESITTELY

Opinnäytetyön tavoite oli kerätä opetusmateriaalia aikuisoppilaille. Uskon, että valitsemani kappaleet sopivat kohderyhmälle ja tukevat heidän elinikäistä oppimistansa. Ohjelmistolista löytyy monia erilaisia kappaleita niin uskon, että jokaiselle löytyy sieltä mielekkäitä kappaleita. Kappaleita valitessa käytin hyväksi tietoa, jota olin kerännyt aikuisoppilaista, sekä omaa kitaransoiton ja opetuksen kokemusta.

4.1 Havaintoja kappaleista

Deszczowy walc (Stachak & Stachak 2012, 33) kappaleessa on yksiääninen melodia, joten vasemman käden pitää painaa vain yksi ääni alas kerrallaan. Nuotin alapuolelle on myös kirjoitettu melodialle säestys. Yhdessä soittaminen oppitunneilla on minun mielestäni tehokasta. Siinä kehitty yhteys oppilaan ja opettajan välillä ja yhteissoittotaidot kehittyvät. Yhteissoitto itsessään on tärkeää ja hyödyllistä musiikin harrastajalle. Itse olen kokenut kamarimusiikkiryhmässä soittamisen todella tärkeäksi jo alkeistasosta lähtien. Deszczowy walc kappale kehittää i & m -vuoronäppäilyä ja vasemman käden perustekniikkaa. Vasemman käden tekniikka on kappaleessa yksinkertainen. Sen takia siinä voi keskittyä oppilaskohtaisesti perusasioihin, jotka tarvitsevat huomiota. Esimerkiksi ranteen tai koko käden asentoon tai käden ja sormien rentouteen. Yksiäänisillä kappaleilla on myös hyvä harjoitella nuotinlukua, sillä silloin nuotin lukeminen on helpompaa.

Muunnelma I

Nuottiesimerkki 2. Trad. La folia Muunnelma I. Tahdit 1–2. (Tharmaratnam & Wilkus 2005, 48.)

Ensimmäisessä nuottiesimerkissä mainittu lyhenne trad. on sanasta traditional (suomeksi traditiionaalinen). Se tarkoittaa, että säveltäjää ei ole tiedossa. (Teosto n.d.) Tässä La folia muunnelmassa harjoitellaan p & i -vuoronäppäilyä. Kappaleen vasen käsi on yksinkertainen, siinä käytetään vain yhtä sormeja kerrallaan. Peukalon ja etusormen vuoronäppäily on olennainen klassisen kitaran soitotekniikka. Se esiintyy monissa kappaleissa kaikissa taitotasoissa. Tässä kappaleessa peukalo soittaa melodiaa ja etusormi näppää vapaata ensimmäistä kieltä, joka säestää melodiaa (nuottiesimerkki 2). P & i -vuoronäppäily voi olla haastava oikealle kädelle, jos on aikaisemmin soittanut vain esimerkiksi i & m -vuoronäppäilyä. P & i -tekniikassa auttaa, kun ajattelee peukaloa tukena ranteelle ja harjoittelee vuoronäppäilyn siten, että näppäyksen jälkeen seuraava sormi menee jo valmiiksi kielelle. Oikea käsi on vakaampi, kun joku sormista on kielellä, näin sormet osuvat myös helpommin oikeille kielille.

Andante

Nuottiesimerkki 3. Carulli F. Andante. Tahdit 1–2. (Tharmaratnam & Wilkus 2005, 66.)

Andante-kappaleessa yhdistyy kaksi oikean käden tekniikkaa: Toisen nuottiesimerkin P & i -vuoronäppäily ja i & m -näppäys. Kappaleen melodia on keskisormella soitettuna ylimmässä äänessä. Kappale kehittää vasemman käden sointuotteiden tekemistä. Esimerkiksi toisessa tahdissa (Nuottiesimerkki 2), kun etu- ja keskisormi painavat C ja A-sävelet alas.

Muron (1996, 38) Lullaby-kappaleessa tulee tehokkaasti harjoiteltua vasemman käden sormien itsenäisyyttä. Teoksen viidennessä tahdissa on esimerkiksi kohta, jossa etusormen on tarkoitus pysyä alhaalla, kun keskisormi painaa kolmannen kielen alas ja vapauttaa kielen. Tässä kohdassa vasemman käden etusormen ja keskisormen täytyy toimia itsenäisesti toisistaan. Kappaleessa on myös tilapäisiä etumerkkejä, jotka tulevat hyvin tämän kappaleen kautta tutuksi, jos eivät vielä ole.

Muron (1996, 40) A Little Melody-kappaleessa melodia soitetaan peukalolla. Kappaleessa on samanlainen oikea käsi kuin Carullin Andantessa (Nuottiesimerkki 3), mutta tässä kappaleessa melodia on peukalolla. Mielestäni kappaleen keuvua melodiaa oli mielekästä soittaa. Kappale kehittää myös vasemman käden sointuotteiden ottamista samalla lailla kuin toisen nuottiesimerkin kappale.

Mata Etíuda (Stachak & Stachak 2012, 84) teoksessa on kuusiääninen arpeggio. Arpeggio soitetaan oikealla kädellä kaikkia sormia käyttäen (paitsi pikkusormea). Sointu alkaa C-duuri soinnun arpeggiolla, jossa vasemman käden täytyy painaa C-sävelet viidenneltä ja toiselta kieleltä. Toisessa tahdissa basso vaihtuu E-säveleksi ja se painetaan keskisormella (etusormi voi pysyä pohjassa). Tässäkin tulee kehitettyä sormien itsenäisyyttä vasemmassa kädessä, kun keski- ja nimetönsormi liikkuvat, mutta etusormi pysyy paikoillaan. Kappaleella harjoitellaan oikean käden arpeggioiden soittotekniikkaa ja vasemman käden sointuotteita.

4.2 Luotettavuus ja eettisyys

Keräämäni ohjelmisto on muiden kirjoittamaa musiikkia ja on tekijänoikeus suojattua. Sen takia itse opinnäytetyön tuotoksessa (Liite 1.) en voi julkaista kappaleiden nuotteja, mutta voin kertoa mistä kirjasta ne löytyvät.

Kaikki työn kappaleet ovat minun valitsemiani, näin ollen ne ovat subjektiivisia. Oman kokemuksen mukaan opettaessa pitää tottua siihen, että oppilas ei tykkääkään sinun lempikappaleestasi, tai innostu ollenkaan kappaleista, joita tarjoat hänelle. Tämän takia kannattaa olla aina useampi vaihtoehto, kun ehdottaa kappaleita oppilaalle. Tässä opinnäytetyössä tein ohjelmistolista tarpeeksi laajan, jotta sieltä löytyisi jokaiselle jotain.

Lähdemateriaalia kerätessäni olin tarkka ja lähdekriittinen. Pyrin käyttämään tutkimuksia ja esimerkiksi maisteritutkielmia tähän työhön, kun kirjoitin tietoa aikuisoppilaista. Pyrin myös työtä tehdessä käyttämään mahdollisimman tuoreita lähteitä.

5 POHDINTA

Ammattikorkeakoulussa oma ammatti-identiteetin kasvu on ollut suurta. Ennen musiikkipedagogin opintoja olin harrastanut kitaran soittoa ja nyt olen tehnyt siitä itselleni ammatin. Opinnäytetyön teko on vahvistanut harrastajasta ammattilaiseen kasvamista. Lähteiden etsiminen, lukeminen ja niihin viittaaminen, on tuntunut todella ammattimaiselta. On tuntunut siltä, että ollaan asian ytimessä. Myös esimerkiksi kitarateknisten asioiden ylös kirjoittaminen on ollut mielekästä. Kirjoittaessa tätä olen soittanut klassista kitaraa 15 vuotta. Minulle oli merkityksellistä jakaa itselle tärkeää asiaa omien kokemusten pohjalta. Innolla odotan myös tulevaa, miten kasvan ammattiin vielä enemmän, kun olen työelämässä.

Opinnäytetyön tekoprosessi tuntui pitävän sisällään monenlaisia vaiheita ja tunteita. Niin kuin elämässäkin, oli ylä- ja alamäkiä, helpompia, ja hankalimpia päiviä. Välillä tuli isoja harppauksia eteenpäin ja joskus tuntui siltä, että junnasi vain paikallaan. Opettajatkin sanoivat, että tämä kaikki kuuluu prosessiin. Huomasin omalla kohdalla, että kaikki meni hyvin ja säästyin ylimääräiseltä stressiltä, kun luotin prosessiin ja itseeni.

Alun perin tähän opinnäytetyöhön oli idea tehdä opetusjakso, jossa opettaisin aikuisoppilaita ja käyttäisin materiaalia, jota keräsin. Opetusosuuden päätin rajata työstä pois, jotta minun resurssini riittäisivät. Opetusosuus olisi voinut tuoda työhön lisää luotettavuutta. Opetusta olisin voinut reflektoida ja miettiä toimiiko ohjelmisto, vai ei ja miksi. Tämän pois rajattu osio voisi olla mielenkiintoinen jatkotutkimuskohde.

Opinnäytetyön aiheisiin pystyisi syventyä enemmän. Esimerkiksi aikuisten opetukseen tai oppimateriaalien tutkimiseen. Myöhemmin tuli mieleen, että en etsinyt työhön kappaleita esimerkiksi suoraan säveltäjiltä, vaan pelkästään oppikirjoista. Alkeisoppimateriaalia voisi myös itse säveltää, tällaisiin opinnäytetöihin olen myös törmännyt.

Mielestäni onnistunein asia opinnäytetyössä on rajaus. Mielestäni aiheeni pysyi keskittyneenä ja se ei rönsyillyt. Opinnäytetyön tekeminenkään ei tuntunut liian isolta taakalta tämän takia. Onnistuin mielestäni myös keräämään mielenkiintoista opetusmateriaalia. Toivon, että siitä olisi hyötyä myös muille kitaransoiton opettajille. Minusta tuntuu, että opin myös lisää aikuisoppilaista ja opettamisesta. Minulla on vain vähän kokemusta aikuisoppilaiden opettamisesta, mutta tämän työn tekeminen on antanut siihen itsevarmuutta ja hyödyllistä tietoa.

LÄHTEET

- Anttila P. 2014. Tutkimisen taito ja tiedon hankinta. [Helsinki]: Metodix. Saatavissa: <https://metodix.fi/2014/05/17/anttila-pirkko-tutkimisen-taito-ja-tiedon-hankinta/#9.1.1.4%20Osallistuva%20havainnointi>
- Innostun liikkumaan. 2025. Motorinen kehitys – yleinen ja yksilöllinen etenemä Motorinen kehitys on tärkeä osa lapsen kasvua ja kokonaiskehitystä. Helsinki. Suomen CP-liitto ry. Viitattu 31.03.2025. Saatavissa: <https://innostunliikkumaan.fi/motoriset-taidot-arjessa-ja-niiden-oppimiseen-vaikuttavat-tekijat/motorinen-kehitys-yleinen-ja-yksilollinen-etenema/>
- Kankainen S. 2019. Mitä on elinikäinen oppiminen ja miksi se on tärkeää? Helsingin yliopisto. <https://hyplus.helsinki.fi/mita-on-elinikainen-oppiminen-ja-miksi-se-on-tarkeaa/>. Viitattu 23.10.2024
- kgumusic 2024. TOP 10 musical instruments in the world. Viitattu 14.04.2025. Saatavissa: https://kgumusic.com/blogs/news/top-10-musical-instruments-in-the-world-kgumusic?srsltid=Afm-BOoqB4sANB4EpoF3_zCJj1I3LilyLlopTWBOoTfvUs4-KVhJE2tCQ
- Kiiski A. 2018. Musiikkikasvatusta aikuisille: aikuisten kokemuksia paluusta ohjatun klassisen musiikin soittoharrastuksen pariin. Sibelius-Akatemia. Saatavissa: <https://taju.uniarts.fi/handle/10024/6722>.
- Käppel H. 2016. The bible of classical guitar technique. a Detailed compendium on the basics and playing techniques of the guitar in the 21st century classical guitar including comprehensive, progressively structured exercises throughout. Germany: AMA Verlag GmbH
- Lazareva T. 2021. Viulunsoitonharrastajaksi aikuisena: opettajan rooli aikuisten viulunsoiton alkeisopetuksessa minäpystyvyyden näkökulmasta. Taideyliopisto Sibelius-Akatemia. Saatavissa: <https://taju.uniarts.fi/handle/10024/7337>
- Muro J. A. 1996. Basic pieces: Easy entertaining guitar pieces for beginners. Volume 1. Heidelberg: Chanterelle. Mel Bay Publications.
- Opetushallitus. Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2017. Saatavissa: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/186919_taideen_perusopetuksen_yleisen_oppimaaran_opetussuunnitelman_perusteet_2017-1_0.pdf. Viitattu 30.10.2024
- Peczek E. 2020. What's the Difference Between Apoyando and Tirando? https://www.classicalguitaracademy.co.uk/whats-the-difference-between-apoyando-and-tirando/?srsltid=AfmBOop3DMNRQ2OOIZtEjBkiHaEQLancKMTYI_y4GLYxga-39D5qcUiu. Viitattu 20.11.2024
- Salonen T. 2001. Pianonsoitto aikuisiän harrastuksena : haastattelututkimus pianonsoiton motivaatiosta. Jyväskylän yliopisto. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:NBN:fi:juu-2001861944>
- Stachak T & Stachak T. 2012. Gitara pierwsza klasa: Podręcznik do nauki gry na gitarze klasycznej = First class guitar : classical guitar handbook = Gitarre Erster Klasse : Lehrbuch für klassische Gitarre. Kraków: Euterpe.
- Tennant S. 2016. Pumping nylon The classical guitarist's technique handbook. USA: Alfred music

Teosto. N.d. Musiikkialan sanastoa. Trad. Viitattu 12.05.2025. Saatavissa: <https://www.teosto.fi/usein-kysyttya/musiikkialan-sanastoa/#trad>

Tharmaratnam F & Wilkus A. 2005. *Vivo kitara*. Helsinki: Otava.

LIITE 1: AIKUISOPPIMATERIAALI OHJELMISTO (SULUISSA HUOMIOITANI KAPPALEEN HARJOITUSKOHTEESTA TAI TEKNIIKASTA, JOTA KAPPALE KEHITTÄÄ)

1. Jämbäck, K. 2002. Kitarakoulu 1/3 klassisen kitaransoiton peruskurssi. WSOY.

Porvoo

-Espanjalainen kansanlaulu s.25 (p & i -vuoronäppäily)

-Nocturne s.27 (tämän voi soittaa espanjalaisen kansanlaulun jälkeen)

-La folia ja variaatiot s.39–43

-Andante s.51

2. Sievänen, S. 2021. Kitara Ensimmäinen kirja. BoD – Books on demand. Helsinki.

-Kansanlaulu s.102

3. Tharmaratnam, F., Wilkus, A., Tharmaratnam, F. & Wilkus, A. 2005. Vivo kitara.

Helsinki: Otava.

-Menuetti s.18 (vapaiden kielten helppo kappale. Hyvä kahden kitaran nuotti.)

-la folia muunnelmat s.48

-Malaguna s.56 (flamenco tunnelmaa)

-Romanssi s.61 (melodinen)

-Andante ja valssi s.66

-Courante & Arietta s.70

4. Muro, J. A. 1996. Basic pieces: Easy entertaining guitar pieces for beginners.

Volume 1. Heidelberg: Chanterelle.

-16. A Folk Song s.16 (yksiääninen hieno melodia (säestys myös))

-33. An old tale s.29 (p & i -näppäys harjoitus)

-42.Lullaby s.38 (haastava vasen käsi)

-44. A little melody & 45. In the Meadow s.40 (peukalo melodioita, l & m -säestys)

-57. Study s.48 (oikean käden arpeggioita)

-74. Back to school s.62 (vasemman käden kaari harjoitus)

-76. Upstairs, downstairs s.64 (vaikea vasen käsi)

5. Karma, K., Juusela, A., Äikäs, K., Karma, K., Juusela, A., & Äikäs, K.

(1981). Kitarakoulu: Klassisen kitaransoiton peruskurssi. Musiikki Fazer.

-14. Valssi – Ole Halén (vuoronäppäily melodia ja peukku basso. Hyvä ensimmäisen aseman vasen käsi harjoitus)

-16. Espanjalainen romanssi s.16 (pitkä kappale. Vuoronäppäily melodia. Aseman vaihtoja. Romanzan pelkistetty versio)

6. Stachak, T. & Stachak, T. 2012. Gitara pierwsza klasa: Podręcznik do nauki gry na gitarze klasycznej = First class guitar : classical guitar handbook = Gitarre Erster Klasse : Lehrbuch für klassische Gitarre. Kraków: Euterpe.

-Deszczowy walc s.33

-Kwiat wiśni s.35

-Maty tańiec s.53 (peukku melodia. I & m -näppäys)

-Piosenka gongoliera s.54 (peukku melodia, haastavampi vasenkäsi)

-Sen s.83 (arpeggioita ja barré)

-Mata etiuda s.84 (trioli arpeggio)